

- 107 ἴσον ἐξ ἴσου, διὸ καὶ τυποῦται εἰς πίστιν
 108 τῇ 15: Ἰανουαρίου 1827: ἐν σίφνῳ
 109 Οἱ ἔφοροι τῆς αὐτῆς ἐπαρχίας
 110 (Τ. Σ.) Ἰωάννης Πανώριος
 111 ἴσον ἐξ ἴσου ἀπαράλλακτον, εὐρισκομένῳ εἰς τὰ ἐπὶ τοῦ Δικαίου
 112 καὶ τῆς Παιδείας ἀρχεῖα, καταχωρισθέντι ὑπ' ἀριθ. 315:
 113 τῇ 9: Σεπτεμβρίου 1827
 114 ἐν Αἰγίνῃ
 115 Ὁ ἐπὶ τοῦ Δικαίου καὶ τῆς Παιδείας
 116 Γραμ(ματεὺς) τῆς Ἐπικρατείας
 117 (Τ. Σ.) Γ. Κώπας

118 ἀρ. Ἐξερχ(χομένου) 469

[Εἰς τὴν αὐτὴν σελίδα ἐκ τῶν κάτω καὶ ἀντιστρόφως
 ὑπάρχει ἡ ἐξῆς σημείωσις δι' ἄλλης χειρὸς καὶ μελάνης:]

- 119 Προικοσύμφωνον τοῦ πατρὸς τῆς συζύγου μου
 120 Κωνσταντίνου Ἰ. Μπάου.

28

Ρετζιβούτα

Χάρτης δίφυλλος
 0,230×0,160

1815, Δεκεμβρίου 15
 Σίφνος

Ὁ καπετὰν Δημήτρης τοῦ παπᾶ Μικέ δηλοῖ διὰ τῆς παρούσης ἀποδείξεώς του, ὅτι ἔλαβε παρὰ τοῦ Κωνσταντάκη Μπάου χίλια γρόσια καὶ τοῦ παρέδωκε πεντήκοντα ὀκτὼ καντάρια καὶ δέκα ἑπτὰ ὀκάδας βάμβακος, ἵνα τὰ πωλήσῃ διὰ λογαρισμὸν του καὶ τοῦ ἐμβάσῃ τὸ εἰσπραχθησόμενον ποσὸν εἰς Χίον.

Τὸ ἔγγραφον τοῦτο εἶναι συνδυαστέον πρὸς τὸ ἐπόμενον 29, διότι ἀμφότερα ἀφορῶσιν εἰς τὴν αὐτὴν ἐμπορικὴν πρᾶξιν. Διὰ τοῦτο δὲ καὶ ἐξεδόθησαν δύο ἔγγραφα, ἥτοι τὸ ἐν ἀπὸ τὸν καπετὰν Δημήτρη ἐπὲρ τοῦ Κωνσταντάκη Μπάου, εἰς ὃν καὶ παρεδόθη· αὐτὸ δ' εἶναι τὸ παρὸν. Τὸ ἕτερον ἐξεδόθη ἀπὸ τὸν Κωνσταντάκην Μπάον ἐπὲρ τοῦ καπετὰν Δημήτρη, εἰς ὃν βεβαίως καὶ παρεδόθη. Αὐτὸ εἶναι τὸ ἐπόμενον 29. Εἰς τὸ παρὸν ὁ καπετὰν Δημήτρης δηλοῖ ὅτι ἔλαβεν ἀπὸ τὸν Κ. Μπάον χίλια γρόσια, προφανῶς ὥς προκαταβολὴν ἔναντι πεντήκοντα ὀκτὼ κανταρίων καὶ δέκα ἑπτὰ ὀκάδων βάμβακος, ἅτινα παρέδωκεν εἰς αὐτὸν πρὸς πώλησιν διὰ λογαριασμὸν του μὲ τὴν ἐντολὴν, ὅπως ἐμβάσῃ τὸ εἰσπρα-

χθησόμενον ποσὸν εἰς Χίον, φυσικὰ μετὰ τὴν ἀφαίρεσιν τοῦ προκαταβληθέντος ποσοῦ. Δεδομένου δὲ ὅτι ἦτο ἀπόδειξις προοριζομένη διὰ τὸν προκαταβαλόντα τὰ χίλια γρόσια Κ. Μπάον, διὰ τοῦτο προτάσσεται ἡ γενομένη καταβολὴ τῶν χιλίων γροσίων καὶ ἔπεται ἡ μνεία τῆς παραδόσεως τοῦ ἐμπορεύματος πρὸς πώλησιν. Συνέπεια εἶναι, ὅτι χαρακτηρίζεται ὑπὸ τοῦ γραφέως τοῦ Verso, ὅστις εἶναι εἴτε μᾶλλον ὁ Κ. Μπάος αὐτός, εἴτε ἄνθρωπός του, ὡς *ρετζιβούτα*, ἥτοι ἀπόδειξις (λήψεως χρημάτων). Ἀντιθέτως τὸ 29 εἶναι ἔγγραφον τοῦ ὁποίου ἐκδότης εἶναι ὁ Μπάος καὶ προορίζεται διὰ τὸν Καπετὰν Δημήτρη. Εἰς αὐτὸ ὁ Κ. Μπάος ὁμολογεῖ ὅτι παρέλαβεν ἀπὸ τὸν καπετὰν Δημήτρη πεντήκοντα ὀκτὼ καντάρια καὶ δέκα ἑπτὰ ὀκάδες βάμβακος διὰ νὰ τὰ πωλήσῃ διὰ λογαριασμὸν του καὶ νὰ τοῦ ἐμβάσῃ τὸ εἰσπραχθησόμενον ποσὸν εἰς Χίον. Φυσικὰ τοῦτο θὰ συνέβαινε μετὰ τὴν ἀφαίρεσιν τῶν (προ)καταβληθέντων χιλίων γροσίων. Καὶ διὰ νὰ καταδειχθῇ ἡ ἄμεσος ἐξάρτησις τῆς δοθείσης χρηματικῆς προκαταβολῆς πρὸς τὸ παραδοθὲν πρὸς πώλησιν ἐμπόρευμα, προστίθεται εἰς τὴν ὁμολογίαν περὶ λήψεως τοῦ τελευταίου τούτου πρὸς πώλησιν ἡ σημείωσις, ὅτι ὁ Μπάος κατέβαλεν εἰς τὸν καπετὰν Δημήτρη δις ἐντὸς τῆς αὐτῆς ἡμέρας ἀνὰ 500 γρόσια.

Ὅτι πρόκειται περὶ ἐμπορικῆς πράξεως ἐν τῷ παρόντι δὲν δύναται νὰ ὑπάρξῃ ἀμφιβολία· διότι ὁ Κ. Μπάος ὡς κύριον ἐπάγγελμα δὲν εἶχε μόνον τὸν δανεισμὸν χρημάτων ἐπὶ τόκῳ ἢ τὴν ἀγορὰν ἀκινήτων, ὡς παρίσταται εἰς ἐν μέρος τῶν ἐγγράφων τῆς παρούσης ἐκδόσεως. Τοῦναντίον, ὡς προκύπτει ἐκ τῶν 10, 33 καὶ 38, 39, 40 (ἐν συνδυασμῷ), ἔκαμνε καὶ ἄλλας ἐργασίας καὶ μάλιστα μαζὶ μὲ τὸν ἀδελφόν του ἢ τοὺς ἀδελφούς του, ὡς μαρτυρεῖ τὸ 39, στίχ. 2-3. Εἰς τὸ παρὸν ἐμφανίζεται οὗτος δεχόμενος ἐμπόρευματα πρὸς πώλησιν διὰ λογαριασμὸν τοῦ παραδίδοντος, προκαταβάλλων αὐτῷ, ἔναντι προφανῶς τῆς ἀξίας των, χίλια γρόσια.

Ὑπὸ τὸ κράτος τοῦ ρωμαϊκοῦ δικαίου ἡ σχέσις ἡ δημιουργηθεῖσα διὰ τῆς παραδόσεως τῶν ἐμπορευμάτων πρὸς πώλησιν κλπ. ἀποτελεῖ διατίμησιν ἐπὶ πράξει (*contractus aestimatorius*: Γ. Α. ΠΕΤΡΟΠΟΥΛΟΥ, *Ἱστορία καὶ Εἰσηγήσεις τοῦ Ρωμαϊκοῦ Δικαίου*, Ἀθῆναι 1944, § 108, III) ἢ ἐντολὴν πρὸς πώλησιν, ἐπὶ τῇ συνάψει τῶν ὁποίων καταρτίζεται καὶ δευτέρα δικαιοπραξία, ἡ (προ)καταβολὴ χρημάτων ἐπὶ ἀποδόσει, ἥτοι δάνειον. Ἐκ τῶν μέχρι τοῦδε ὅμως γνωστῶν, δὲν μαρτυρεῖται ἡ ἐπιβίωσις τοῦ *contractus aestimatorius* μέσφ τῶν ἰσχυσάντων βυζαντινῶν πηγῶν κατὰ τὴν περίοδον τῆς τουρκοκρατίας ἐν Ἑλλάδι. Ἐξ ἄλλου τὸ ἐμπόριον, ὅτε ἤρξατο ν' ἀνθῇ ἐν τῇ χώρᾳ, ὡς ἐπὶ κεντρα εἶχε, πλὴν τῆς Κωνσταντινουπόλεως, ἐν τῇ κυρίως Ἑλλάδι τὰς νήσους τοῦ Ἰονίου καὶ τοῦ Αἰγαίου πελάγους, αἵτινες ἐπὶ μακρὸν ἐτέλεσαν ὑπὸ τὸν ζυγὸν κυρίως τῆς Ἑνετίας, ἀλλὰ καὶ ἄλλων ἰταλικῶν πόλεων. Τὰ δίκαια δὲ τῶν διαφόρων αὐτῶν πόλεων, καταλείψαντα τὰ ἴχνη αὐτῶν παντοῦ ὅπου ἐκράτησαν οἱ Ἑνετοὶ καὶ ἄλλοι Ἰταλοὶ, ἀνέπτυξαν θεσμοὺς τοῦ ἐμπορικοῦ δικαίου, καταλαβόντας εἰς μεταγενεστέρους χρόνους ἰδιαίτε-
ραν θέσιν εἰς τοὺς ἐμπορικοὺς κώδικας τῶν νεωτέρων κρατῶν. Εἰς αὐτοὺς ἐπομένως

πρέπει νὰ καταφύγωμεν πρὸς χαρακτηρισμὸν τῆς διὰ τῶν δύο ἔγγράφων παραδιδομένης σχέσεως.

Νομίζω λοιπὸν ὅτι πρόκειται ἐνταῦθα περὶ «παραγγελίας» ὑπὸ τὴν ἀρχικὴν αὐτῆς μορφήν, ἥτοι τὴν μορφήν τῆς παραδόσεως ἐμπορεύματος πρὸς πώλησιν εἰς τὸν παραγγελιοδόχον ἰδίῳ μὲν ὀνόματι ἀλλὰ διὰ λογαριασμὸν τρίτου, εἰς τὴν προκειμένην δὲ περίπτωσιν τοῦ καπετὰν Δημήτρη. Ἐπειδὴ ὅμως δὲν εἶχεν ἀρχικῶς ἀναπτυχθῇ πλήρως ἡ ἀντίληψις τοῦ ἀναποσπάστως μὲ τὴν ιδιότητα τοῦ παραγγελιοδόχου σήμερον συνδεομένου προνομίου αὐτοῦ ἐπὶ τῆς τιμῆς τῶν ἐμπορευμάτων πρὸς ἀπόληψιν τῶν προκαταβολῶν, τόκων καὶ ἐξόδων (ἄρθρ. 92 Ἑμπ. Νόμου), τὸ μὲν τονίζεται ἰδιαίτερος καὶ χαρακτηρίζεται τὸ παρὸν ἔγγραφον ὑπὸ τοῦ Κ. Μπάου ὡς *ρετζιβούτα*, ἥτοι ἀπόδειξις λήψεως χρημάτων, συνδεομένη μὲ τὴν παράδοσιν αὐτῷ τοῦ ἐμπορεύματος πρὸς πώλησιν· τὸ δὲ εἰς τὸ ἐπόμενον 29, τὸ ὁποῖον μόνον ἔγγραφος ἀπόδειξις παραλαβῆς ὑπὸ τοῦ Μπάου τῆς παραδοθείσης αὐτῷ ὑπὸ τοῦ καπετὰν Δημήτρη ποσότητος βάμβακος πρὸς πώλησιν ὥφειλε νὰ εἶναι, περιέχει ἐν τούτοις ἐν συνεχείᾳ οἶονεὶ δευτερεύουσαν, ἀλλ' ἐν πάσῃ περιπτώσει ἐν ἀμέσῳ ἐξαρτήσῃ πρὸς τὴν ἀπόδειξιν παραλαβῆς, μνείαν περὶ τοῦ ὅτι εἶχον καταβληθῇ εἰς τὸν καπετὰν Δημήτρη δις ἐντὸς τῆς αὐτῆς ἡμέρας ἀνὰ πεντακόσια γρόσια. Προφανῶς διὰ τῆς οὕτως ἐπιτυγχανομένης εἰς τὰ δύο ἔγγραφα ἀλληλεξαρτήσεως παραδόσεως ἐμπορεύματος πρὸς πώλησιν ἀφ' ἑνὸς καὶ (προ)καταβολῆς ἔναντι τῆς ἀξίας των ἀφ' ἑτέρου, τονίζεται τὸ δικαίωμα τοῦ Κ. Μπάου, ὅπως κρατήσῃ τὰ προκαταβληθέντα, κατὰ πᾶσαν δὲ πιθανότητα καὶ ἄλλα δικαιώματά του ἐκ τῆς εἰσπραχθησομένης τιμῆς. Ὁ θεσμὸς τῆς παραγγελίας ὑπὸ τὴν ἀνωτέρω ἐκτεθεῖσαν μορφήν ἦτο ἐν εὐρείᾳ χρήσει ἐν Ἰταλίᾳ, ἀποκαλούμενος *commissione* καὶ ἐν Βενετίᾳ *rogadia* (E. BESTA, *Le obbligazioni nella storia del diritto italiano*, Padova 1937, σελ. 253 ἐπ. καὶ ΤΟΥ ΑΥΤΟΥ, *Il diritto e le leggi civili di Venezia fino al dogado di Enrico Dandolo*, Venezia 1900, σελ. 166 καὶ 188). Ὁ θεσμὸς οὗτος ἐξελιχθεὶς ἐκ τοῦ *mandatum ad vendendum* καὶ διαφέρων τούτου κατὰ τὸ ὅτι ἡ πώλησις ἐγίνετο ἰδίῳ ὀνόματι τοῦ παραγγελιοδόχου ἀλλὰ διὰ λογαριασμὸν τοῦ παραγγελέως, ὡς εἶναι φυσικόν ἐγένετο εὐκόλως ἀποδεκτὸς καὶ ὑπὸ τῶν Ἑλλήνων ἐμπόρων.

Πρόσφατοι βεβαίως ἔρευναι ἀπέδειξαν (Κ. ΤΡΙΑΝΤΑΦΥΛΛΟΠΟΥΛΟΥ, *Ἡ πρώτη ἐλληνικὴ μετάφρασις τοῦ Γαλλικοῦ Ἑμπορικοῦ Κώδικος καὶ τὰ ἐξ αὐτοῦ διδάγματα*, ἐν Ἀρχεῖῳ τοῦ Ἰδιωτικοῦ Δικαίου, 10, 1943, σελ. 368 ἐπ.), ὅτι ὁ γαλλικὸς *Code de Commerce* τοῦ 1807, ὅστις μετεφράσθη ἐν ἔτει 1815 ὑπὸ τοῦ Ν. ΠΑΠΑΔΟΠΟΥΛΟΥ, εἶχεν ἤδη γίνῃ δεκτὸς πρὸ τοῦ ἔτους τούτου τῆς μεταφράσεώς του καὶ ἐχρησιμοποιεῖτο ὑπὸ τοῦ *Συστήματος* τῶν Ἑλλήνων ἐμπόρων τῆς Κωνσταντινουπόλεως. Διστάζω ὅμως πολὺ νὰ ὑποστηρίξω, ὅτι τὰς διατάξεις αὐτοῦ ἐφήρμοσαν καὶ εἰς τὴν ἀπομεμακρυσμένην Σίφνον καὶ δὴ εὐθὺς ἅμα τῇ μεταφράσει του.

Ἡ λέξις *ρετζιβούτα* εἶναι ἰταλικὴ καὶ ἀπαντᾷ ὑπὸ τὴν ἐκτεθεῖσαν ἀνωτέρω ἔννοιαν

καὶ εἰς ἔγγραφα ἐξ ἄλλων περιοχῶν τῆς Ἑλλάδος. Βλέπε π. χ. Μ. ΚΑΛΙΝΔΕΡΗ, *Τὰ λυτὰ ἔγγραφα τῆς Δημοτικῆς βιβλιοθήκης Κοζάνης, 1676-1808*, Θεσσαλονίκη 1951, σελ. 56, στίχ. 19 (ἀχρονολόγητον ἔγγραφον) καὶ σημείωσιν ἐκδότου, αὐτόθι, σελ. 57.

- 1 ἔλαβα ἀπὸ τὸν σιὸρ κω(ν)στα(ν)τάκη πάο γρόσια
- 2 {α}χίλια νούμε(ρο) 1000 καὶ τοῦ ἄφησα πα(μ)πάκι κα(ν)τά-
- 3 ρια {ε}πενῆ(ν)τα ὀκτὼ καὶ ὀκάδες δέκα ἐπτὰ νὰ
- 4 μοῦ τὰ πουλήσῃ διὰ {α}λογαριασμὸν ἐδικόν
- 5 μου καὶ νὰ μοῦ ἐ(μ)πάσῃ τὰ ἄσπρα εἰς Χίον
- 6 σίφ(ου)νος {X} 1815 δεκεμβρίου 15
- 7 καπετὰν δημήτρη παπαῖ μὲ βεβαι(ώ)νω

Verso

- 2^a X. 1 ρειζιβούτα κ. δη-
- 2 μήτρη παπαῖ μὲλ
- 3 ἀπὸ ψαρᾶ διὰ γρό(σια)
- 4 1000

Στίχ. 6. Καίτοι διαγράφω τὸ X ὡς πλεονάζον, δὲν ἀποκλείεται νὰ πρόκειται περὶ: X(ρόνος).

29

Ἀπόδειξις παραλαβῆς ἐμπορεύματος πρὸς πώλησιν

Χάρτης δίφυλλος
0,255×0,198

1815, Δεκεμβρίου 15
Σίφνος

Ὁ Κωνσταντῖνος Ἰωάννου Μπάος βεβαιοῖ ὅτι ἔλαβε παρὰ τοῦ καπετὰν Δημήτρη Παπαμικὲλ πενήντα ὀκτὼ καντάρια καὶ δέκα ἐπτὰ ὀκάδας βάμβακος πρὸς πώλησιν διὰ λογαριασμὸν τοῦ τελευταίου, μὲ τὴν ὑποχρέωσιν ὅπως τῷ ἐμβάσῃ τὸ εἰσπραχθησόμενον ποσὸν εἰς Χίον. Σημειώνει δὲ ὅτι ἐμέτρησεν εἰς τὸν καπετὰν Δημήτρη ἐντὸς τῆς αὐτῆς ἡμέρας δις ἀνὰ πεντακόσια γρόσια, προφανῶς ὡς προκαταβολὴν ἔναντι τοῦ ἐμπορεύματος.

Περὶ τοῦ ἔγγράφου τούτου βλέπε 28.

- 1 Καντάρια πενήντα ὀκτὼ καὶ ὀκάδες δέκα ἐπτὰ N. 58:17
- 2 μοὶ ἐπαράδωσεν ὁ καπετὰν δημήτρη παπα-
- 3 μὲλ διὰ νὰ τὸ πωλήσω εἰς λογαριασμὸν του
- 4 καὶ νὰ τοῦ ἐμβάσω τὰ ἄσπρα μετὰ τὴν

